

Tarih & Gelecek Dergisi

Journal of History & Future

Prof. Dr.
Bayram AKÇAMuğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü
abayram@mu.edu.trORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7396-3498>Başvuruda bulundu. Kabul edildi.
Applied Accepted

Eser Geçmişi / Article Past: 22/11/2024 03/12/2024

Araştırma Makalesi

DOI: <http://dx.doi.org/10.21551/jhf.1589789>

Research Paper

Orjinal Makale / Original Paper

1974 Kıbrıs Barış Harekâtı ve Muğla'da Devrim
Gazetesine Yansıması*The Cyprus Peace Operation of 1974 and Its Reflection in the
Devrim Newspaper in Mugla*

Öz

1571 yılında Osmanlı Devleti'ne katılan Kıbrıs Adası 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonrası imzalanan Berlin Antlaşması'na kadar Türk idaresinde kalmıştır. Berlin Antlaşması ile geçici olarak İngiltere'ye bırakılan ada I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın yanında savaşa girmesiyle İngiltere tarafından tek taraflı olarak ilhak edilmiştir. Bu ilhak Lozan Antlaşması ile Türkiye Cumhuriyeti tarafından tanınmıştır. II. Dünya Savaşı sonrası 12 Adaların Yunanistan'a katılması üzerine Kıbrıslı Rumlar da adayı Yunanistan'a bağlamak üzere harekete geçmiştir. Bu amaçla önce tek taraflı bir referandum yapmışlardır. Bu referandumu Birleşmiş Milletler tanımayınca terör eylemlerine başlamışlardır. 1955-1958 yılları arasında terör eylemleri artınca Türkiye, Yunanistan ve İngiltere Londra'da bir araya gelip adada Rum ve Türkler'den oluşan bir Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasına karar vermişlerdir. Bu Cumhuriyetin kurulmasına rağmen Kıbrıslı Rumlar adayı Yunanistan'a bağlama fikrinden hiç vazgeçmemiştir. Bu amaçla 15 Temmuz 1974 tarihinde adada bir darbe yaparak daha ENOSİS'çi olan Nikos Sampson'u işbaşına getirmişlerdir. Bu durum karşısında Türkiye, Kıbrıslı Türklerin haklarını korumak için 20 Temmuz 1974 tarihinde I. Kıbrıs Barış Harekâtı'nı başlatmıştır. Bu harekât 22 Temmuz 1974 tarihinde sona ermiştir. 25 Temmuz 1974 tarihi ile 14 Ağustos 1974 tarihi arasında Türk, Rum ve İngiliz hükümetleri Cenevre'de tekrar barış görüşmelerine başlamıştır. Ancak bu görüşmelerden sonuç alınamayınca 14 Ağustos 1974 tarihinde Türkiye, II. Kıbrıs Barış Harekâtı'nı başlatmış 16 Ağustos 1974 tarihinde sona erdirmiştir. İkinci Kıbrıs Barış Harekâtı'na Rusya ve Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere Batılı Devletler sert tepki göstermiştir. Bu tepkiye Kıbrıs'ta önce

ATIF: AKÇA, Bayram, "1974 Kıbrıs Barış Harekâtı ve Muğla'da Devrim Gazetesine Yansıması", *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 10/4 (Aralık 2024), s. (472-494)

CITE: AKÇA, Bayram, "The Cyprus Peace Operation of 1974 and Its Reflection in the Devrim Newspaper in Mugla", *Journal of History and Future*, 10/4 (December 2024), pp. (472-494)

Tarih ve Gelecek Dergisi, lisanslama politikası ile telif hakkının ve kullanıcı haklarının açık olmasını sağlar. Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanır. / Journal of History and Future ensures that copyright and user rights are open with its licensing policy. Author(s) publishing with the journal retain(s) the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

1975 tarihinde Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin kuruluşu ile, sonra da 1983 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Devleti'nin ilanı ile karşılık verilmiştir.

Bu çalışmada, 1960 ile 1977 yılları arasında Muğla'da yayınlanan tek siyasi gazete olan Devrim Gazetesi kullanılarak Muğla yerel basınının Kıbrıs meselesine ve 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'na bakışı ortaya konulmuştur. Bu bağlamda Devrim Gazetesi'nin, özellikle Kıbrıs'taki terör olaylarını, Kıbrıs'taki iktidar değişimini, Başbakan Bülent Ecevit'in Londra görüşmesini, Türkiye'nin gerçekleştirdiği I. Kıbrıs Barış Harekâtı'nı, Cenevre Konferanslarını ve II. Kıbrıs Barış Harekâtı'nı okuyucularına günü gününe doğru ve güvenilir bir şekilde aktardığı görülmüştür. Diğer taraftan gazetenin Türk Silahlı Kuvvetlerine destek amacıyla Muğla'da bir yardım kampanyası başlattığı belirtilmiştir. Ayrıca gazetenin köşe yazarları da yazılarında, Kıbrıs'ta Rumların Türklere yaptığı katliamları, Batılı Devletlerin bu durumu sessiz kalmasını, Türkiye'nin Kıbrıs'a neden Barış Harekâtı gerçekleştirdiğini ve bunun sonuçlarını yazarak Muğla kamuoyunu aydınlatmaya çalışmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Cumhuriyeti, Kıbrıs Barış Harekâtı, Muğla, Devrim Gazetesi

Abstract

The island of Cyprus, which joined the Ottoman Empire in 1571, remained under Turkish administration until the Berlin Treaty signed after the 1877-1878 Ottoman-Russian War. The island, which was temporarily ceded to England with the Berlin Treaty, was unilaterally annexed by England when the Ottoman Empire entered the war on the side of Germany in World War I. This annexation was recognized by the Republic of Turkey with the Treaty of Lausanne. After the Dodecanese Islands joined Greece after World War II, the Greek Cypriots took action to annex the island to Greece. They first held a unilateral referendum for this purpose. When the United Nations did not recognize this referendum, they began terrorist activities. When terrorist activities increased between 1955-1958, Turkey, Greece and England came together in London and decided to establish a Republic of Cyprus consisting of Greeks and Turks on the island. Despite the establishment of this Republic, the Greek Cypriots never gave up the idea of annexing the island to Greece. For this purpose, they staged a coup on the island on July 15, 1974 and brought Nikos Sampson, who was more pro-ENOSIS, to power. In the face of this situation, Turkey launched the First Cyprus Peace Operation on July 20, 1974 to protect the rights of the Turkish Cypriots. This operation ended on July 22, 1974. Between July 25, 1974 and August 14, 1974, the Turkish, Greek and British governments resumed peace talks in Geneva. However, when these talks failed to produce results, Turkey launched the Second Cyprus Peace Operation on August 14, 1974 and ended it on August 16, 1974. Western countries, especially Russia and the United States, reacted strongly to the Second Cyprus Peace Operation. This reaction was met in Cyprus first with the establishment of the Turkish Federated State of Cyprus in 1975 and then with the declaration of the Turkish State of Northern Cyprus in 1983.

This study uses Devrim Newspaper, the only political newspaper published in Muğla between 1960 and 1977, to reveal the perspective of the local Muğla press on the Cyprus issue and the 1974 Cyprus Peace Operation. In this context, it has been observed that Devrim Newspaper accurately and reliably reported to its readers the day-to-day events,

especially the terrorist incidents in Cyprus, the change of power in Cyprus, Prime Minister Bülent Ecevit's London meeting, the First Cyprus Peace Operation carried out by Turkey, the Geneva Conferences and the Second Cyprus Peace Operation. On the other hand, it has been stated that the newspaper launched an aid campaign in Muğla in order to support the Turkish Armed Forces. In addition, the newspaper's columnists tried to enlighten the Muğla public opinion by writing about the massacres committed by the Greeks against the Turks in Cyprus, the silence of the Western States on this issue, why Turkey carried out the Peace Operation in Cyprus and the results of this.

Keywords: Republic of Türkiye, Cyprus Peace Operation, Mugla, Devrim Newspaper

Giriş

1 571 yılında Osmanlı Devleti topraklarına katılan Kıbrıs Adası, Beylerbeyliği haline getirilmiştir. Fetihden sonra diğer hürriyetlerinin yanında dinî hürriyetlerine de kavuşan ada halkı, 1821 Rum İsyanına kadar huzur içinde yaşamışlardır. 1821 yılında gerçekleşen Rum İsyanının amacı, Kıbrıs'ı da içine alacak bir Yunan devleti kurmaktır. Bütün entrika ve içerden kilisenin dışardan da Rusya ve Yunanistan'ın kışkırtmalarına rağmen ada, 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı'na kadar Osmanlı idaresinde kalmıştır. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin yenilmesi üzerine önce Ayastefanos Antlaşması sonra da İngiltere'nin itirazı üzerine Berlin Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmalarda çıkarına ters düşen maddeler olduğunu gören İngiltere, Osmanlı Devleti ile 4 Haziran 1878 tarihinde Kıbrıs Adası ile ilgili bir antlaşma yapmıştır. Bu antlaşmaya göre; Rusya, Asya'da Osmanlı topraklarına karşı herhangi bir saldırı gerçekleştirirse İngiltere ve Osmanlı Devleti birlikte buna karşı koyacaklar ve bu yardıma karşılık da Osmanlı Devleti İngiltere'ye geçici olarak Kıbrıs Adası'nın yönetimini bırakacaktı. Böylece Kıbrıs Adası'nın idaresi İngiltere'ye bırakılmıştır¹.

I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın yanında savaşa girmesi üzerine 5 Kasım 1914 tarihinde İngiltere Kıbrıs Adası'nı ilhak ettiğini ilan etmiştir. Mondros Mütarekesi sonrası Anadolu'da Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde başlayan Milli Mücadele hareketi başarıya ulaşarak taraflar Lozan'da bir araya geldikleri zaman Türkiye bu ilhakı resmen tanımıştır. Konu ile ilgili olarak Lozan Antlaşması'nın 20. maddesi şöyledir:

“Türkiye, Britanya Hükümeti tarafından Kıbrıs'ın 15 Kasım 1914 tarihinde ilan olunan ilhakını tanıdığını beyan eder”².

-
- 1 Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, Cilt. VIII, (Birinci Meşrutiyet ve İstibdat Devirleri (1876-1907), TTK, Ankara, 1988, ss. 71-80; M. Akif Erdoğan, “Kıbrıs'ın Türkler Tarafından Fethi ve İlk İskân Teşebbüsü (1570-1571)”, *Kıbrıs'ın Dünü-Bugünü Uluslararası Sempozyumu*, Gazi Mağusa, 28 Ekim-2 Kasım 1991, ss. 45-50; Metin Menekşe, “Berlin Konferansı Sonrasında Osmanlı-İngiliz İlişkilerinde Kıbrıs Meselesi (1878-1923)”, *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 6(12), s. 309-325.
 - 2 Ramazan Tosun, “Kıbrıs Meselesi”, *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 10 (2001), s. 98.

Kıbrıs Adası ile ilgili bu gelişmeler Kıbrıslı Rumları ve Yunanistan'ı biraz daha cesaretlendirmiştir. Nitekim, 1931 yılında Kıbrıslı Rumlar adayı Yunanistan'a bağlamak için isyan etmişlerdir. II. Dünya Savaşı'nda İngilizlerin, Yunanistan'ın kendi yanlarında savaşa girmeleri halinde Kıbrıs Adası'nın Yunanistan'a verilebileceğini ifade etmesine ve Yunanistan'ın da bu teklifi reddetmesine rağmen, Rumlar sözde İngiltere ile birlikte savaşa girmiş havası yaratarak adanın Yunanistan'a ilhakını istemişlerdir. İngiltere ise bu talebi kabul etmemiş ve bir anayasa hazırlanmasını önermiştir³.

II. Dünya Savaşı'ndan yani 19 Mart 1945 tarihinden sonra Sovyetler Birliği'nin Türk-Rus Dostluk ve Saldırmazlık Paktı'na son verip ardından da Türkiye'den toprak ve üs talep etmesi üzerine Türkiye, varlığını tehdit eden bu istekleri göğüslemeye çalışırken On İki Ada'nın statüsünün değişmesine açıkça karşı çıkmamıştır. Bu nedenle 1947 İtalyan Barış Antlaşması görüşmelerine katılamamıştır. Bu barış antlaşması sonucu herhangi bir engel çıkmadan 1947 yılında On İki Adalar Yunanistan'a katılmıştır. Bu durumdan ümitlenen Kıbrıslı Rumlar, adanın da Yunanistan'a bağlanmasını istemişlerdir⁴.

İşte bu sırada Osmanlı Devleti'ne karşı yapılan her isyan hareketi içinde yer alan ve Yunanistan'ın bağımsızlığında önemli rol oynayan Rum Kilisesi devreye girmiştir. Nitekim Kilise, 15 Ocak 1950 tarihinde Makarios'un ifadesi ile "neticesi önceden belli olan bir plebisit" yaptırmıştır. Türkiye ve İngiltere'nin fazla ciddiye almadığı bu plebisiti Yunanistan 1954 yılında Birleşmiş Milletlere götürerek tanınmasını istemiştir. Birleşmiş Milletlerin bu teklifi reddetmesi üzerine Kıbrıslı Rumlar amaçlarına ulaşmak için silahlı terör örgütü EOKA'yı kurmuştur. Kıbrıs Adası'nı EOKA'nın kan gölüne çevirmeye başlaması üzerine Kıbrıslı Türkler de nefsi müdafaa için 1957 yılında Türk Mukavemet Teşkilatı'nı kurmuştur⁵.

Bu arada Türkiye, 1955 yılına kadar Kıbrıs meselesi ile tam olarak ilgilenememiştir. Bunun sebepleri arasında aşağıdaki gelişmeleri sayabiliriz:

1952 yılına kadar Türkiye'nin dış politikasında en önemli mesele Sovyet emperyalizmine karşı kendi güvenliğini garanti altına alma çabası olmuştur. 1952 yılında NATO'ya giren Türkiye, bu meseleyi kendi lehine çözmüştür. Bu yıllarda ise yani 1952-1954 yılları arasında Yunanistan, birkaç defa İngiltere'ye başvurarak adanın kendisine terk edilmesini istemiştir. Ancak İngiltere her defasında bu isteği reddetmiştir. Türkiye ise Balkan Paktı'nın imzalanmasına kadar bu meseleden bir süre daha uzak durmuştur⁶.

Nihayet 9 Ağustos 1954 tarihinde Balkan Paktı kurulmuştur. Ancak bu ittifak da Yunanistan'ın Kıbrıs politikasını değiştirmemiştir. Nitekim Yunanistan 16 Ağustos 1954 tarihinde eski iddialarını tekrarlayarak Kıbrıs'ta self-determination hakkı istemiştir. Bu talep

3 Fikret Alasya, "Türk Dünyasındaki Gelişmeler Işığında Tarihi Perspektiften Kıbrıs", *Kıbrıs'ın Dünü-Bugünü Uluslararası Sempozyumu*, Gazi Mağusa, 28 Ekim-2 Kasım 1991, s. 66.

4 Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, I: 1914-1980, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1992, s. 529.

5 Selahi Sonyel, *Türk-Yunan Anlaşmazlığı*, Lefkoşa, 1985, ss. 4-5; Sabahattin İsmail, *Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Doğuşu-Çöküşü ve Unutulan Yıllar (1964-1974)*, KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları, Lefkoşa, 1992, s. 13.

6 Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s. 530.

de Birleşmiş Milletler tarafından reddedilmiştir. Bu gelişmeler üzerine EOKA terör örgütü adada kanlı olayları başlatmıştır. Olayların artması üzerine İngiltere, konuyu görüşmek üzere Türkiye ve Yunanistan'ı 29 Ağustos 1955 tarihinde toplanacak olan Londra Konferansı'na davet etmiştir. Böylece Türkiye, Kıbrıs meselesine tekrar müdahil olmuştur. İngiltere de bu davet ile kendisinin Yunanistan karşısında yalnız kalmasının önüne geçmiştir. Ancak Yunanistan'ın uzlaşmaz tutumu üzerine, Londra Konferansı bir sonuç alınmadan 7 Eylül 1955 tarihinde dağılmıştır⁷.

1955 yılından 1958 yılına kadar Kıbrıs'taki terör olayları artarak devam etmiştir. Bu meselenin çıkmaza girdiğini ve terör olaylarının kendi aleyhine kamuoyu oluşturduğunu gören Yunanistan, üçlü görüşmelerden başka çare kalmadığını anlayarak, bu yönde bir politika izlemeye başlamıştır. Bu durum üzerine Türkiye Dışişleri Bakanı Fatih Rüştü Zorlu ile Yunanistan Dışişleri Bakanı Averof arasında görüşmeler başlamıştır. Bir süre devam eden görüşmeler sonucunda Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması kararlaştırılmıştır. 19 Şubat 1959 tarihinde Londra'da, Türkiye, Yunanistan, İngiltere ve Kıbrıs Türk ve Rum topluluklarının temsilcileri tarafından imzalanan antlaşma ile Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuş ve 16 Ağustos 1960 tarihinde de resmen ilan edilmiştir. Bu antlaşmaya göre; Cumhurbaşkanı Rum, Yardımcısı Türk, Bakanların 7'si Rum, 3'ü Türk; memurların %70'si Rum, %30'u Türk olacaktır. Bu antlaşmadan sonra Kıbrıs'ta üçlü karargâh kurulmasına da karar verilmiştir. Bu karargâhta 650 Türk ve 950 Yunan askeri bulunacaktır⁸.

Ne var ki bu antlaşma da Kıbrıs meselesini çözmemiştir. Rum-Yunan ikilisi Kıbrıs'ı Yunanistan'a katmak ve buradaki Türk varlığına son vermek için katliam hareketlerine devam etmiştir. Antlaşmalar gereğince Türklerin sahip olması gereken hakları vermedikleri gibi Türkleri imha etmeye başlamışlardır. Nitekim 23 Aralık 1963 tarihinde Kanlı Noel olarak tarihe geçen olay bunun en acı örneği olmuştur⁹.

24 Aralık 1963 tarihinde Kıbrıs'taki olayların artması üzerine Türkiye'nin çabaları sonucu Lefkoşa'da Türkiye, İngiltere ve Yunanistan tarafından ortak bir bildiri yayınlanmıştır. Bu bildiri ile Kıbrıs Cumhuriyeti'nin tarafları sükûnete davet etmesi istenmiştir. Ancak olaylar durmamış ve tam tersine artarak devam etmiştir. İşte bu durum üzerine Türkiye ada üzerindeki garantörlük hakkını kullanmaya karar vermiştir. Bu bağlamda bir yandan Kıbrıs'taki Türk Alayı harekete geçerken diğer yandan da Türk Hava Kuvvetleri'ne ait uçaklar ada üzerinde ihtar uçuşları yapmıştır. Bunun üzerine Türkiye, Yunanistan ve İngiltere Kıbrıs Hükümeti'ne adanın huzurunu sağlamak için birlikte hareket edebileceklerini teklif etmiştir. Bu durum üzerine bu üç devletin oluşturduğu ortak kuvvet adada görev yapmaya başlamıştır. 13 Ocak 1964 tarihinde Londra'da toplanan üçlü konferansta ise Rum tarafı Garanti ve İttifak Antlaşmalarının tek tarafı olarak feshedilmesini teklif etmiştir. Londra'daki bu konferans, Rum tarafının uzlaşmaz tavrı nedeniyle başarısızlıkla sonuçlanmıştır¹⁰.

Yukarıdaki gelişmeler olurken adada Rumların Türklere karşı katliamları artarak

7 Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, s. 531.

8 Mehmet Gönübol, vd., *Olaylarla Türk Dış Politikası*, I (1919-1973), Ankara, 1982, ss. 376-379.

9 Rauf Raif Denктаş, *Onikiye Beş Kala Kıbrıs*, Lefkoşa, 1985, s. 49.

10 Tosun, "Kıbrıs Meselesi", ss. 101-102.

devam etmiştir. İşte bu durum üzerine Türkiye, konuyu Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine taşımıştır. Konu Güvenlik Konseyinde çözülemeyince Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Türkiye Büyük Millet Meclisinden Kıbrıs'a müdahale etme yetkisi almıştır. Türkiye'nin bu kararlı tutumu karşısında Mart 1964'te adada Barış Gücü kurulmuştur¹¹.

Bir süre sonra Makarios tek taraflı olarak İttifak Antlaşması'nı feshettiğini açıklamıştır. Yunanistan Başbakanı Papandreu da bu kararı desteklemiştir. Ayrıca Rumlar Millî Muhafız Alayı'nın kurulması için de çalışmalara başlamıştır. Bunun üzerine, Türk Hükümeti Kıbrıs'a çıkarma kararı almıştır. Alınan bu kararın akabinde Amerikan Başkanı Lyndon B. Johnson devreye girerek Türkiye'yi bu karardan vazgeçirmeye çalışmıştır. 22-23 Haziran 1964 tarihlerinde gerçekleşen Türk-Amerikan görüşmeleri sonucunda yayınlanan ortak bildiriye, mevcut antlaşmaların yürürlükte olduğu ifade edilmiştir. Bu karar, Başbakan İsmet İnönü tarafından da olumlu karşılanmıştır¹².

Amerika Birleşik Devletleri'nin bu tutumundan cesaret alan Rumlar, 6-9 Ağustos 1964 tarihlerinde Erenköy katliamını ve 15 Kasım 1967 tarihinde de Geçitkale ve Boğaziçi Köyleri katliamlarını gerçekleştirmiştir¹³.

Bu katliamlar üzerine Türkiye yeniden Kıbrıs'a müdahale kararı almıştır. Amerika Birleşik Devletleri ise bir arabulucu vasıtasıyla arabuluculuğa soyunmuştur. Bu bağlamda, ikili görüşmeler 3 Haziran 1968 tarihinde Beyrut'ta başlamış ve 24 Haziran 1968 tarihinde Lefkoşa'da devam etmiştir. Altı yıl devam eden bu görüşmelerden bir sonuç alınamamıştır. Çünkü 1974 yılına gelindiğinde Rumların amacı Türkleri adada bir azınlık statüsünde tutmaktır. Böyle bir amacın bir sonraki aşaması ise ENOSİS'i hayata geçirmektir.¹⁴

1. 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı ve Muğla'da Devrim Gazetesine Yansıması

1968 yılında başlayan ve Kıbrıs'a yeni bir düzen getirmeyi amaçlayan toplumlararası görüşmeler altı yıl devam etmesine rağmen 1974 yılına gelindiğinde en küçük bir ilerleme sağlamamıştı. Çünkü Rumların amacı Türklere 1960 Anayasası'nda tanınan hakları vermemektir. Türk toplumunu azınlık statüsünde tutmaktır. Bu gayenin bir sonraki aşaması ENOSİS idi. Ancak ENOSİS'i hayata geçirme konusunda Rumlar kendi içinde ikiliğe düşmüştür. Makarios, ENOSİS'i hayata geçirmeyi zamana yaymaya çalışırken Yunan cuntası bunu hemen gerçekleştirmek istemiştir. Bu anlaşmazlık üzerine, 15 Temmuz 1974'te Makarios cunta tarafından bir darbe ile iktidardan indirilmiştir. Yunan subayları ve EOKA'cılarının ortak darbesiyle iktidarını kaybeden Makarios canını zor kurtararak Malta üzerinden İngiltere'ye gitmiştir. Yerine ise daha fazla Türk düşmanlığı ile bilinen Nikos Sampson geçmiştir¹⁵.

Bu olay, Muğla'da yayınlanan 16 Temmuz 1974 tarihli Devrim gazetesinde “*Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios'un Rum Ulusal Muhafız Gücü'nün Yaptığı Darbe Sonucu Öldürüldüğü Söyleniyor*” manşeti ile verilmiştir. İlgili manşetin altında ise şu ifadeler yer

11 Tosun, “Kıbrıs Meselesi”, s. 102.

12 Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, ss. 786-791.

13 Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, ss. 792-794.

14 Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, ss. 800-801.

15 Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, ss. 801-802; Tosun, “Kıbrıs Meselesi”, s. 103.

almaktadır:

“Dün Rum Radyosu bir açıklama yaparak, Cumhurbaşkanı ve Rum Yönetimi Başkanı Makarios’un Rum Ulusal Muhafız gücü tarafından yapılan bir darbe sonucu öldürüldüğünü açıklamıştır.

Adı geçen radyo ayrıca Rum Ulusal Muhafız Gücü’nün yönetime el koyduğunu hatta yeni Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulunun seçilerek çalışmalarına başlayacağını belirtmiştir.

Ancak Kıbrıs Türk Bayrak Radyosu ise Makarios’un öldürülmediği ve Birleşmiş Milletler Kuvvetlerine sığınarak bu kuvvetlerin Kıbrıs Cumhuriyeti’ne karşı yapılan bu darbeye müdahale etmesini istediğini açıklamıştır. Ayrıca aynı kaynak darbe yapan Rum Ulusal Muhafız gücüne karşı Makarios taraftarlarının mukavemet edildiği ve bu durumda Kıbrıs’ta yer yer çarpışmaların devam ettiğini belirtmiştir.

Durum üzerine Kıbrıs Bayrak Radyosu’na bir konuşma yapan Kıbrıs Türk Yönetimi Başkanı Rauf Denktaş, bu olayın bir Rum iç meselesi olduğunu, Türklerin mümkün olduğu kadar dikkatli davranarak sokağa çıkmamalarını ve Türk güvenlik tedbirlerinin artırıldığını söylemiştir.

Darbe olayı yurt içinde de ilgi ile karşılanmıştır. Dün Denizli’de değişik konularda açıklama yapması beklenen Başbakan Bülent Ecevit, Denizli konuşmasını iptal ederek Afyon konuşmasından sonra konu ile ilgili toplantılara katılmak üzere Ankara’ya dönmüştür. Konuyu Afyon’da öğrenen Başbakan Ecevit, burada yaptığı açıklamada, Türk toplumunun haklarını sonuna kadar savunacaklarını belirtmiştir.”¹⁶

Makarios bir radyo aracılığı ile darbeye karşı koymaları için Kıbrıslı Rumlara seslenmiştir. Bu konu 17 Temmuz 1974 tarihli Devrim gazetesinde *“Sağ Olduğu Anlaşılan Makarios Kıbrıslı Rumları Cunta’ya Karşı Direnişe Çağırıyor”* başlığı ile yayınlanmıştır. Haberin devamında ise:

“İki gündür belirsizliğini koruyan Kıbrıs olayları bir korsan radyoya hitap eden Makarios’un açıklamalarından sonra yavaş yavaş aydınlanmaya başlamıştır. Alınan son haberlere göre önceki gün öldüğü ilan edilen Makarios’un sağ olduğu ve Kıbrıslı Rum EOKA’cılar tarafından Yunan Cuntası’nın politikaları yönünde yapılan darbe hareketine karşı direnmeye çağırdığı anlaşılmıştır. Makarios’un açıklamasında seçimle iş başına gelen Kıbrıs Cumhuriyeti Hükümeti’nin kaba kuvvetle engellendiği bu nedenle Birleşmiş Milletlerden müdahale beklediklerini söylemiştir.

Diğer yandan darbe olayının yurt içindeki yankıları devam etmektedir. Konu üzerinde önemle duran Türk Hükümeti durumu yakından izlemekte ve alınan en son haberleri değerlendirerek gerekli kararlara yönelecek sürekli toplantılar halinde bulunmaktadır. Önceki gün yapılan Bakanlar Kurulu toplantısında Kıbrıs sorununun Yunanlılarca oldu-bittiye getirilmesine katiben izin verilmeyeceğine karar verilmiş hatta gerektiğinde bir savaşı dahi göze alabileceğimiz sonucuna varılmıştır. Ayrıca Bakanlar Kurulunca meclisin olağanüstü toplantıya çağırılmasına karar verilmiştir. Şu an bu toplantı için Cumhurbaşkanı’nın kararı beklenmektedir” denilmiştir.¹⁷

17 Temmuz 1974 tarihinde Başbakan Bülent Ecevit, yanında Millî Savunma Bakanı ve Dışişleri Bakanı Vekili Hasan Esat Işık ve İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk olduğu halde askerî bir uçakla Londra’ya gitmiştir. İngiliz Hükümeti’nin daveti ile Londra’ya

16 “Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios’un Rum Ulusal Muhafız Gücü’nün Yaptığı Darbe Sonucu Öldürüldüğü Söyleniyor”, *Devrim Gazetesi*, S. 4955, 16 Temmuz 1974.

17 “Sağ Olduğu Anlaşılan Makarios Kıbrıslı Rumları Cunta’ya Karşı Direnişe Çağırıyor”, *Devrim Gazetesi*, S. 4956, 17 Temmuz 1974.

giden Ecevit, burada Kıbrıs konusunda takip edilecek ortak politikayı tespit için toplantıya katılmıştır. Ecevit, hareketinden önce verdiği beyanatta Kıbrıs konusunda tüm barışçı yolların deneneceğini ancak Türk halkının haklarının hiçbir surette çiğnetilmeyeceğini ifade etmiştir. Diğer yandan Malta'dan Londra'ya giden ve oradan da New York'a geçecek olan Başpiskopos Makarios, New York'a gidişini ertelemiş ve Ecevit'in İngiltere temasları sırasında kendisiyle görüşmek için burada kalmıştır.¹⁸

Devrim gazetesinin bir gün sonra: “Kıbrıs Sorunu Üzerine TBMM Bugün Olağanüstü Toplantı Yapacak” manşeti ile çıkmıştır. Bu manşetin altında ise:

“Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk Anayasa'nın 83. maddesi'ne göre TBMM'yi bugün saat 15.00'te müşterek olarak olağanüstü toplantıya çağırmıştır. Toplantıda şu anda Bakanlar Kurulunca karara varılan gerektiğinde müdahale etme yönünde Hükümete yetki verme konusunun görüşüleceği beklenmektedir. Dün parti liderleri ve Millî Birlik ve Kontenjan Grubu Başkanlarına bilgi veren Başbakan Bülent Ecevit görüşmelerden sonra yaptığı açıklamada, bu konuda parlamento olarak tam bir birlik içinde olunduğunu belirtmiştir. Ecevit bu açıklamasından sonra Kıbrıs sorununun hiçbir şekilde Yunan cuntasının eğilimi doğrultusunda olup-bittiye getirilemeyeceğini de tekrarlamış ve Kıbrıs'taki Türklerin güvenliğine ve haklarına en küçük bir gölge düşmesi durumunda Türkiye gereken her şeyi yapacaktır” denilmiştir.¹⁹

19 Temmuz 1974 tarihli Devrim gazetesi “TBMM Dün Gizli Olarak Toplandı” manşetiyle yayınlanmıştır. Bu yazının devamında ise:

“Kıbrıs sorununu görüşmek üzere Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk tarafından dün olağanüstü toplantıya çağrılan TBMM, saat 15.00'te toplanmıştır. Hükümetin teklifi üzerine toplantı gizli yapılmış ve Başbakan Vekili Necmettin Erbakan Kıbrıs sorunu hakkında meclise bilgi vermiştir. Bundan sonra siyasi parti liderleri konuşmalar yapmışlardır. TBMM konu hakkındaki kararını Başbakan Bülent Ecevit'in Londra'dan yurda döndükten sonra meclise sunacağı bilgiye göre verecektir. Ecevit, dün Londra'da verdiği beyanatta temaslardan memnun olduğunu belirtmiştir. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Nixon da dün Londra'ya özel temsilcisini göndererek garantör devletlerin tutumunu öğrenmek istemiştir.

Diğer yandan Amerikan 6. Filosu ile Rus Filosu ve bu meyanda Türk ve Yunan Harp Filoları da Akdeniz'e hareket etmişlerdir.

Amerika dışında bütün dünya devletleri Yunanlıların bu hareketini kınamış ve yayınladıkları bildirimler ve Yunanistan'a verdikleri notalarla Yunan askerlerinin Kıbrıs'tan çekilmesini istemişlerdir.

Ankara'dan aldığımız haberler ise Türk Hükümeti'nin Kıbrıs konusunda kati kararlı olduğunu ve hiç taviz vermeyeceğini göstermektedir” yazılmıştır.²⁰

19 Temmuz 1974 tarihinde İngiltere'den Türkiye'ye dönen Başbakan Bülent Ecevit, durumun vahim olduğunu ve Türkiye'nin kendi başına karar vermek zorunda bulunduğunu belirtmiştir. Türkiye'ye gelişinden sonra Bakanlar Kurulu'nu toplayan ve bu arada kuvvet komutanları ile de görüşen Ecevit, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e gereken bilgileri

18 Devrim Gazetesi, S. 4957, 18 Temmuz 1974.

19 “Kıbrıs Sorunu Üzerine TBMM Bugün Olağanüstü Toplantı Yapacak”, S. 4957, Devrim Gazetesi, 18 Temmuz 1974.

20 “TBMM Dün Gizli Olarak Toplandı”, Devrim Gazetesi, S. 4958, 19 Temmuz 1974.

vermiştir.²¹

Başbakan Bülent Ecevit Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk ile görüşmesinden sonra Türk Silahlı Kuvvetleri'ne 20 Temmuz 1974 sabahı Kıbrıs Barış Harekâtı'nın başlama emrini vermiştir. 20 Temmuz sabahı Türk askerleri Hava Kuvvetleri'nin himayesinde Girne plajlarına çıkarken aynı zamanda da Lefkoşa-Girne yolu üzerinde ve Lefkoşa yakınlarındaki Gönyeli'ye havadan indirme yapılmıştır. Yunan kuvvetlerinin sert müdahalesi nedeniyle şiddetli çarpışmalar yaşanmıştır. 22 Temmuz 1974 akşamı ateşkes yürürlüğe girdiğinde, Türk kuvvetleri Girne- Lefkoşa yolunu kontrol altına almış ve Girne kıyılarına doğru genişlemiştir.²²

22 Temmuz 1974 tarihli Devrim gazetesinde I. Kıbrıs Harekâtı “*Önceki Gün Başlayan Kıbrıs Çıkarması Tam Başarıya Ulaştı*” manşeti ile verilmiştir. Bu yazı:

“Önceki gün sabah saat 06.10'da Türk Birlikleri Kıbrıs Adası'na çıkmaya başlamıştır. Türk Hükümeti'nin barışçı yollardan çözümlenmek istediği Kıbrıs sorunu, diplomasi yollarından halledilemeyince hükümet çıkarma kararı almış ve bunu cesaretle uygulamıştır. Havadan ve denizden yapılan indirme ve çıkarma başarıyla uygulanmış ve Türk ordusu kısa zamanda adada duruma hâkim olmuştur. Tamamen barışçı gayelerle yapılan çıkarma bütün dünya milletleri tarafından haklılıkla karşılanmıştır. Cumartesi daha az mukavemet gören birliklerimiz adada bir hayli ilerlemişler ve dün ise Girne'yi almışlardır. Yunanlıların adada bulundukları barış gücü alayı Türk Barış Gücü'ne aniden saldırmıştır. Kısa zamanda püskürtülen Yunan alayının saldırısına takiben Türk alayı karşı taarruza geçmiş ve Yunanlılara ağır kayıplar verdirmiştir.

Dün öğleden sonra Yunan Deniz Kuvvetleri himayesinde Baf'a çıkarma yapmak isteyen Yunan birlikleri Türk Hava Kuvvetleri uçakları tarafından imha edilmiştir.

Genelkurmay Başkanlığından yapılan açıklamaya göre, adadaki Türk harekâtı planlanandan daha hızlı bir şekilde gelişmektedir.

Diğer taraftan Birleşmiş Milletler Teşkilatı her iki tarafa ikinci defa ateşkes çağrısında bulunmuştur” şeklinde devam etmiştir.²³

I. Kıbrıs Barış Harekâtı bittikten hemen sonra yani 22 Temmuz 1974 tarihinde ise Muğla Valiliği “*Olağanüstü Halde veya Seferde Halkın Önceden Alacağı Tedbirler ve Yapacağı İşler Hakkında Talimat*” adı altında bir yazı yayınlamıştır. Bu yazıda, halkın gece karartması yapması, zorunlu olmadıkça çarşı ve pazara çıkmaması, evlerde yiyecek ve içecek stoku yapması vb. maddeler bulunmaktadır.²⁴

Diğer taraftan Muğla'da yayın yapan Devrim gazetesinin öncülüğünde, 22 Temmuz 1974 tarihinden itibaren “Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı” ile “Donanma Vakfına” destek amacıyla bir yardım kampanyası başlatılmıştır. Bu kampanya, Kıbrıs Barış Harekâtı süresince devam etmiş ve gazete yardım yapan kişi ve kuruluşları daha sonra yardım

21 *Devrim Gazetesi*, S. 4959, 20 Temmuz 1974.

22 Armaoğlu, 20. *Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s. 803.

23 “Önceki Gün Başlayan Kıbrıs Çıkarması Tam Başarıya Ulaştı”, S. 4960, *Devrim Gazetesi*, 22 Temmuz 1974.

24 “Olağanüstü Halde veya Seferde Halkın Önceden Alacağı Tedbirler ve Yapacağı İşler Hakkında Talimat *Devrim Gazetesi*, S. 4960, 22 Temmuz 1974.

yapacak kişi ve kuruluşlara teşvik olsun diye günü gününe yayınlamıştır.²⁵

22 Temmuz 1974 akşamı ateşkes yürürlüğe girdiğinde, Türk kuvvetleri Girne-Lefkoşa yolunu kontrol altına almış ve Girne kıyılarında da bir genişleme yapmıştır. Hem Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin hem de Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye ve Yunanistan nezdindeki faaliyetleri sonucu Güvenlik Konseyi'nin 353 sayılı kararı gereğince Kıbrıs'ta 22 Temmuz 1974 tarihinde ateşkes ilan edilmiştir. Yapılan ateşkes sonucunda, I. Kıbrıs Harekâtı sona ermiştir.²⁶

23 Temmuz 1974 tarihinde ise Yunan Hükümeti istifa etmiş ve Cumhurbaşkanı Kizikis eski Başbakanlardan ve Fransa'da yaşamakta olan Konstandinos Karamanlis'i Millî Birlik Hükümeti'ni kurması için Atina'ya davet etmiştir. Kıbrıs'ta da Sampson görevden uzaklaştırılıp yerine Glafkos Kliridis Hükümeti kurulmuştur.²⁷

Güvenlik Konseyi'nin 353 sayılı kararı, Kıbrıs'ta anayasal düzenin yeniden tesisi amacı ile Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin derhal görüşmelere başlamasını içermekteydi. Bu nedenle bu üç devletin Dışişleri Bakanları 25 Temmuz 1974 tarihinde Cenevre'de bir araya gelmiştir. Altı günlük bir çalışma sonucu, 30 Temmuz 1974 tarihinde 1960 Anayasası'nın yeniden tesisi hususunda üç Dışişleri Bakanı'nın mutabık kaldığı Cenevre Deklarasyonu yayınlanmıştır.²⁸

24 Temmuz 1974 tarihli Devrim gazetesi, I. Kıbrıs Harekâtı'ndan sonra gerçekleşen Cenevre görüşmeleri hakkında “*Türkiye, Yunanistan ve İngiltere Arasından Cenevre Görüşmeleri Başlıyor*” manşetini atmıştır. Bu manşetin devamında ise: “*Ateşkes kararından sonra Türkiye, Yunanistan ve İngiltere Dışişleri Bakanları bugün Cenevre’de toplanarak ilk görüşmelerine başlayacaklardır. Bu toplantıya ABD de bir gözlemci gönderecektir. Bugün Cenevre’de başlayacak toplantıda Türkiye’yi Dışişleri Bakanı Turan Güneş temsil edecektir*” denilmiştir.²⁹

25 Temmuz 1974 tarihli Devrim gazetesi ise Cenevre görüşmeleri ile ilgili olarak “*Cenevre Barış Görüşmeleri Cuma Gününe Kaldı*” manşeti ile yayınlanmıştır. Bu haberin devamında ise:

“Kıbrıs sorununun masa başında çözülmesi için dün başlaması beklenen görüşmelerin yeniden iki gün daha ertelenmesi ihtimali doğmuştur. Buna rağmen Dışişleri Bakanı Turan Güneş dün Cenevre’ye gitmiştir.

*İlk önce Salı günü başlaması kararlaştırılan görüşme, Yunanistan’daki iç karışıklık nedeniyle dün saat 15.00’e ertelenmişti. Son dakikaya kadar Yunanistan’dan hala bir haber çıkmayınca barış görüşmelerinin cuma gününe kalma ihtimali doğmuştur” yazılmıştır.*³⁰

27 Temmuz 1974 tarihli Devrim gazetesi, Cenevre görüşmelerini “*Cenevre*

25 Devrim Gazetesi, S. 4960, 22 Temmuz 1974.

26 Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, s. 803.

27 Devrim Gazetesi, S. 4961, 23 Temmuz 1974, Armaoğlu, a.g.e., s. 804.

28 Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, s. 804.

29 “Türkiye, Yunanistan ve İngiltere Arasından Cenevre Görüşmeleri Başlıyor”, S. 4962, Devrim Gazetesi, 24 Temmuz 1974.

30 “Cenevre Barış Görüşmeleri Cuma Gününe Kaldı”, Devrim Gazetesi, S. 4963, 25 Temmuz 1974.

Görüşmeleri Devam Ediyor” manşetiyle okurlarına duyurmuştur. Haberin devamında ise:

“Birleşmiş Milletler çağrısına uyarak Türkiye ve Yunanistan tarafından kabul edilen ateşkes kararından sonra Kıbrıs’taki yasal düzeni yeniden sağlamak amacıyla önceki gün yani 25 Temmuz’da başlayan Cenevre Barış Görüşmelerine, dün saat 12.00 de yapılan ikinci bir görüşme ile devam edilmiştir.

Cenevre’deki Milletler Sarayı’nın Konsey odasında Türkiye, Yunanistan ve İngiltere’nin Dışişleri Bakanlarının katılımıyla sürdürülen barış görüşmelerinde Türkiye, ateşkes görüşmelerinden önce Kıbrıs sorununun çözümlenmesini isterken Yunanistan aksine önce ateşkesi görüşmek istediğini bildirmiştir.

Öte yandan Cenevre görüşmelerinde Amerika’nın gözlemci olarak bulunmasına karşı çıkan Türkiye, bu meselenin Türkiye, İngiltere ve Yunanistan arasında olduğunu belirterek Amerika’nın bu işe karışmamasını açık bir dille istemiştir” diye belirtilmiştir.³¹

1 Ağustos 1974 tarihli Devrim gazetesi, 30 Temmuz 1974 tarihinde imzalanan Cenevre Deklarasyonu’nu “Cenevre’de Birinci Etap Aşıldı ve Antlaşma İmzalandı. Ecevit’in Callaghan’ın Ültimatoma Tepkisi Sert Oldu: Türkiye Ültimatom Almaya Alışkın Değildir” manşeti ile vermiştir. Haberin devamı şöyle devam etmiştir:

“Önceki gün saat 23.00 de Cenevre’de Türkiye, Yunanistan ve İngiltere Dışişleri Bakanları tarafından imzalanan ön anlaşma gereğince ateşkes uygulaması kesinlik kazanmıştır. İsteklerimizin tamamının kabul edildiği bu konferans, bütün dünyaca Türk diplomasisi için zafer kabul edilmektedir.

Konferansın çıkmaza girdiği bir sırada İngiltere Dışişleri Bakanı Callaghan, Türk heyetine sert bir ultimatoma vermiş, ancak Ankara’nın talimatı ile ultimatoma daha sert bir şekilde Dışişleri Bakanlığınca reddedilmiştir.

İngiliz Dışişleri Bakanı Callaghan, önceki akşam 18’de Türk Heyetine bir ultimatoma ulaştırarak “Ya Birleşmiş Milletler tarafından alınmış geri çekilme kararına uyarsınız ya da bu konferans biter. Yarın saat 9.30’a kadar cevabınızı bekliyorum. Aksi halde işlerim var, Londra’ya döneceğim” demiştir.

Bu sertlikte bir ultimatoma önce Türk Heyetinde biraz da şaşkınlıkla karşılanmış ve gerekli cevabın verilmesi için Dışişleri Bakanı Turan Güneş, Ankara’dan Başbakan Bülent Ecevit’i aramıştır. Callaghan’ın ultimatomunun başkente ulaştırılmasından kısa bir süre sonra cevap alınmıştır.

“Türkiye ultimatoma almaya alışkın devlet değildir” cümlesiyle başlayan cevap, İngiliz Heyetine bizzat Büyükelçi Coşkun Kırca tarafından götürülmüş ve Dışişleri Bakanı James Callaghan’a sunulmuştur” denilmiştir.³²

Kıbrıs Barış Harekâtı, Türk Silahlı Kuvvetleri’nin zaferi ile sonuçlandıktan sonra 1 Ağustos 1974 tarihinde Devrim gazetesi köşe yazarlarından Ömer Yalçın, “Bir Zafer Sonrası” adlı bir köşe yazısı yayınlamıştır. Yazar bu yazısında:

“Biz bir bütünüz. Kıbrıs sorununun halli için kahraman ordumuzun yürekli şahlanışı ve milletçe tek vücut oluşumuz bugün en canlı misali değil midir? Tekrar ediyoruz; biz bir bütünüz! Bizi hiçbir kuvvet bölemez ve bölemeyecektir.

31 “Cenevre Görüşmeleri Devam Ediyor”, *Devrim Gazetesi*, S. 4965, 27 Temmuz 1974.

32 “Cenevre’de Birinci Etap Aşıldı ve Antlaşma İmzalandı. Ecevit’in Callaghan’ın Ültimatoma Tepkisi Sert Oldu: Türkiye Ültimatoma Almaya Alışkın Değildir”, *Devrim Gazetesi*, S. 4969, 1 Ağustos 1974.

Biz Türk'üz, Türklüğümüz ile övünüyoruz. Tarih sayfalarında okuduğumuz zaferleri şimdi Cumhuriyet gençliği olarak gözlerimizle gördük. Mutluyuz, sevinçliyiz, çünkü zafer tadını bizzat tattıran şanlı ordumuzla kıvanç duyuyoruz.

Kıbrıs bizim ana sorunumuzdu. Kıbrıs'taki soydaşlarımızın çektiği ıstırapı yıllarca bizde onlarla beraber çektik. Bitsin artık bu çile dedik. Kangren olan yarayı ilaçla tedavi etmektense kesip atmanın daha iyi olduğunu milletçe biliyorduk. Geliyoruz dedik, dünyaya seslendik; Biz Kıbrıs'a çıkıyoruz haberiniz oldun dedik. Asla kallesliği tercih etmedik. Ve mertçe yürüdük. Korkak değiliz. Harp meydanlarında daima karşı tarafın saldırısını bekler asil sinemizi siper ederek bir volkan gibi patlarız. Yapamazsınız dediklerini yapmak için var gücümüzle çalışırız. Mertlik bayrağımız, Atatürk ilkemizdir bizim..." demiştir.³³

1 Ağustos 1974 tarihinde Başbakan Bülent Ecevit Cumhuriyetçi Güven Partisi Genel Başkanı Turan Feyzioğlu'nu kabul ederek kendisinden Avrupa Siyasi Komisyonu'nun Türkiye hakkında aldığı kararla ilgili bilgi almıştır. Bu görüşmede, Avrupa Siyasi Komisyonu'nun kararının Türkiye açısından memnuniyet verici ve Türkiye'nin haklılığını tescil edernitelikte olduğu belirtilmiştir. Ayrıca görüşmede, Avrupa Konseyi'nin, Türkiye'nin Kıbrıs davasındaki haklılığını oy birliği ile kabul ettiği, kabul edilen kararda, Türkiye'nin Kıbrıs'a asker çıkarmasının anlaşmalardan doğan bir hak olduğunun tescillendiği, Kıbrıs'ın statüsünün Türk toplumunun güvenliğini ve haklarını daha iyi teminat altına alabilecek şekilde düzeltilmesi lüzumuna yer verilmiştir.³⁴

1974 Kıbrıs Barış Harekâtı zaferle sonuçlanıp barış görüşmeleri devam ederken 2 Ağustos 1974 tarihli Devrim gazetesinde köşe yazarlarından Mehmet Sarı: "*Kıbrıs Çıkartması Neden Sevindiriyor Türk'ü?*" adlı bir başka köşe yazısı yayınlamıştır. Bu yazıda yazar:

"Kötü emellerine ulaşmak için on yıldır hukuk dışı yollardan, sinsi sinsi sızmalarla yığınak yapan Yunan ordusunu, bir günlük çıkartması ile ters yüz eden ordunun Türk Ordusu olması, nasıl sevindirmez Türk'ü. Türk Ordusu'ndan başka, özgürlük için, barış için kim çıkarma yaptı? Türk toplumundan ayrı, birbirini kırmaya başlayan Rum toplumuna da güven ve huzur getirmedi mi? Dolayısıyla Kıbrıs'a barışı götürmedi mi? Hatta, bölgeye ve dünyaya böylece barış için hizmet etmiyor mu? Dolayısıyla Kıbrıs'a barışı götürmedi mi? Hatta bölgeye ve dünyaya böylece barış için hizmet etmiyor mu?"

Ayrıca Kıbrıs'ta silinmek istenen Türk tarihi, Türk varlığı ve Türk gücü, sözden anlamayana "Sözden anlamayanın hakkı kötüdür" ilkesi uygulanarak, geçmişten geleceğe akan o coşkunluğuyla böylece gösterilmiştir, tekrar dosta düşmana!

Askeri zaferlerle dolu tarihimize, bir de yenilerinin siyasal zaferlerle birlikte eklendiğini, ulus olmanın bilincine daha anlamlı uyulduğunu, Türk'ü nasıl sevindirmez? Çünkü, çıkarma harekâtına hakkımız olduğunu yalnız Yunan'dan başka-tüm uluslara kabul ettirmesini bilmemiz, hakkımızı hiç kimseden emir almadan veya kimsenin önümüze dikilmesine olanak bırakmadan en insancıl ve aynı zamanda "Toprak, uğrunda can veren varsa vatandır" bilinci ve inancı içinde hakkımızı kullanmamız, hatta girişimimizle zalim diktacıların sarsılmasına, komşumuz insanların da insan haklarına uygun

33 Ömer Yalçın, "Bir Zafer Sonrası", *Devrim Gazetesi*, S. 4969, 1 Ağustos 1974.

34 *Devrim Gazetesi*, 2 Ağustos, 1974, s. 4970.

bir yaşam içinde bulunmalarına hizmet etmişiz. İşte böyle bir ulus nerede görülmüştür?” demiştir.³⁵

Birinci Cenevre Konferansı, Türkiye açısından başarı ile sonuçlanmıştı. 8 Ağustos 1974 tarihinde ise İkinci Cenevre Konferansı başlamıştır. Bu konferansa, 30 Temmuz Deklarasyonu gereğince, Kıbrıs Türk Toplum Lideri Rauf Denктаş ile Kıbrıs Rum Toplum Lideri Glafkos Kliridis de katılmıştır. Konferans, Rum tarafının, 30 Temmuz 1974 tarihli deklarasyon gereğince adada yeniden anayasal düzenin tesisine yanaşmaması ve Rum ve Yunan kuvvetlerinin ateşkesi riayet etmemeleri nedeniyle 14 Ağustos 1974 tarihinde başarısızlıkla sonuçlanmıştır.³⁶

8 Ağustos 1974 tarihli Devrim Gazetesi İkinci Cenevre Konferansı ile ilgili olarak “*Cenevre Konferansı Bugün Toplanıyor*” manşetini atmıştır. Bu manşetin altı ise şöyle devam etmiştir:

“Kıbrıs çıkarmasından sonra Cenevre’de imzalanan ateşkes antlaşması üzerinden 10 güne yakın bir zaman geçtikten sonra bugün yine aynı yerde ikinci toplantı yapılacaktır.

Türkiye, İngiltere ve Yunanistan’dan başka Kıbrıs Türk Cemaati Lideri Rauf Denктаş ve Rum Cemaati Lideri Kliridis’in de bugünkü Cenevre Konferansı’na katılacağı bildirilmiştir.

Adanın Anayasal düzeni ve geleceği için yapılan bu mühim toplantının çok çetin ve uzun geçeceğine şüphe yoktur. Bu bakımdan taraflar yoğun bir hazırlıktan sonra Cenevre’ye gitmektedir. Cenevre Konferansı’na katılacak Türk Heyeti de tam hazırlıklı olarak bugün Cenevre’ye gidecektir.

Dün Ankara’da Başbakan Bülent Ecevit’in başkanlığında yapılan hazırlık çalışmalarında savunulacak tezimizin esasları tespit edilirken, önerilerimizden hiçbir surette taviz verilmemesi saptanmıştır.

Diğer yandan askerî tedbirlerimizde en ufak bir ihmal gösterilmemesi ve Cenevre’de yapılabilecek diplomatik baskılara kuvvetle göğüs gerilmesinde fikir birliği görülmüştür.

Cenevre’ye gidecek Türk Heyetine geçen sefer olduğu gibi yine Dışişleri Bakanı Turan Güneş başkanlık edecektir.”³⁷

İkinci Cenevre Konferansı’nın başarısızlıkla sonuçlanması üzerine, 14 Ağustos 1974 sabahında Türk Silahlı Kuvvetleri II. Kıbrıs Harekâtı’nı başlatmıştır. Bu konu, 15 Ağustos 1974 tarihli Devrim gazetesinde “*2. Cenevre Konferansı’nın Başarısızlıkla Sonuçlanması Üzerine Türk Ordusu Kıbrıs’ta Barış Harekâtını Tekrar Başlattı*” manşeti ile verilmiştir. Manşetin altında ise şu ifadeler yer almıştır:

“2. Cenevre Konferansı’nın dün sabah 04.30’da başarısızlıkla sona ermesinden sonra Türk Silahlı Kuvvetleri Kıbrıs’taki Barış Harekâtını bıraktığı yerden tekrar başlatmıştır. Sabah saat 05.30’da Türk jetlerinin Rum Muhafız Güçleri mevzilerine yaptıkları saldırılarla başlayan harekâta, biraz sonra tanklar ve zırhlı birlikler de katılmış ve adanın her yerinde süratli bir ilerleme kaydetmiştir.

Türk Birlikleri başarılı harekâtını sürdürürken Yunanistan NATO’dan ayrıldığını dünyaya

35 Mehmet Sarı, “Kıbrıs Çıkartması Neden Sevindiriyor Türk’ü?”, *Devrim Gazetesi*, S. 4970, 2 Ağustos 1974.

36 Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s. 805.

37 “Cenevre Konferansı Bugün Toplanıyor”, *Devrim Gazetesi*, S. 4976, 8 Ağustos 1974.

ilan etmiştir. İngilizlerin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ni toplantıya çağırması ve harekâtın durdurularak yeniden konuşmalara başlanmasını istemesi de hiçbir şeyi değiştirmemiştir.

Başbakan Bülent Ecevit yaptığı açıklamada Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin pazartesi günü toplantıya çağrılacağını ve 14 ilde sıkıyönetimin 2 ay daha uzatılacağını ve bu arada Antalya ilinde de sıkıyönetim ilan edileceğini bildirmiştir.

Diğer taraftan bütün sahillerimizde alınan tedbirler meyanında Muğla Bölgesi'nde de güvenlik tedbirleri artırılmış ve pek çok sayıda askerle takviye edilmiştir".³⁸

İkinci Kıbrıs Barış Harekâtı'nın seyri ile ilgili olarak 16 Ağustos 1974 tarihli Devrim gazetesi "Kıbrıs Barış Harekâtı'nda Kati Sonuca Gidiliyor, Birliklerimiz Coğrafi Federasyon Sınırını Tahakkuk Ettirdi" başlığını atmıştır. Bu başlığın altında ise:

"Kıbrıs Barış Harekâtını yürütmekte olan birliklerimiz dün de ilerlemelerine devam ederek Magosa'yı kuşatmışlar ve Magosa yakınlarındaki Rum Muhafız Gücü'ne ait deniz üssünü ve buradaki tesisleri denizden bombardıman etmişlerdir. Uçaklarımız ise Lefke yolunu ağır şekilde bombalamış ve Rumların burada herhangi bir yardım sağlamasını önlemişlerdir.

Kara Kuvvetlerimiz ise Rum kuvvetlerinin muhasarasındaki 18 köyü kurtarmıştır.

Gazeteye ulaşan son bilgiye göre, Türk Hava, Deniz ve Kara Kuvvetleri Kıbrıs'ta coğrafi federasyon için belirlenen hattı süngüyle çizerek gayemizi tahakkuk ettirmiştir" denilmiştir.³⁹

16 Ağustos 1974 akşamı İkinci Kıbrıs Barış Harekâtı, Türkiye'nin, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin aynı gün ve 360 sayılı kararına uyarak ateşkesi kabul etmesi ile sona ermiştir. İki gün içinde Türk Silahlı Kuvvetleri Magosa-Lefkoşa-Lefke-Kokkina çizgisine ulaşarak adanın %38'ini ele geçirmiştir.⁴⁰

İkinci Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra taraflar arasında varılan ateşkes antlaşmasını 17 Ağustos 1974 tarihli Devrim gazetesi "Türk Silahlı Kuvvetleri Dün Saat 19.00 dan İtibaren Konsey'in Ateşkes Kararına Uydu" manşeti ile vermiştir. Bu haberin devamında ise:

"Türk Silahlı Kuvvetleri Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin kararına uyarak dün saat 19.00 dan itibaren ateşkesi uygulamaktadır.

Hava ve Deniz Kuvvetlerinin yardımı ile ilerleyen Kara Kuvvetlerimiz doğuda Magosa'ya batıda Lefke'ye ulaşmışlardır. Böylece ikinci Cenevre görüşmelerinde diğer garantör devletlere sunulan ve kabul edilmeyen coğrafi temele dayalı federal bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Türk otonom idaresi için teklifte belirtilen coğrafi sınır çizilmiştir.

Lefke, Lefkoşa, Magosa hattının kuzeyinde kalan topraklar ada yüzölçümünün % 38'ini teşkil etmektedir. Ve hâlihazırda adanın % 38'i adadaki Türk halkının tapulu malıdır ve büyük bir kısmı

38 "2. Cenevre Konferansı'nın Başarısızlıkla Sonuçlanması Üzerine Türk Ordusu Kıbrıs'ta Barış Harekâtını Tekrar Başlattı", *Devrim Gazetesi*, S. 4983, 15 Ağustos 1974.

39 "Kıbrıs Barış Harekâtı'nda Kati Sonuca Gidiliyor, Birliklerimiz Coğrafi Federasyon Sınırını Tahakkuk Ettirdi", *Devrim Gazetesi*, S. 4984, 16 Ağustos 1974.

40 Armaoğlu, 20. *Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s. 806; Tosun, "Kıbrıs Meselesi", s. 104.

Rumlar tarafından işgal edilmiştir.

Dünkü Bakanlar Kurulu toplantısından sonra bir açıklama yapan Başbakan Bülent Ecevit, harekât çok hızlı devam ettiğinden ayrıntılı bilgi alamıyoruz. Fakat sanıyorum ki kaybımız çok azdır, demiştir.

Silahlı Kuvvetlerimizin Kıbrıs'taki başarısı Türklerin uzun yıllardır çekmiş oldukları ıstıraplı günlere son vermiştir” diye yazılmıştır.⁴¹

İkinci Kıbrıs Barış Harekâtı'nın zaferle sonuçlanması üzerine 21 Ağustos 1974 tarihinde Devrim gazetesi yazarlarından Mehmet Sarı:

“Yunan, Kazdığı Çukura Düştü” adlı yeni bir köşe yazısı yayınlamıştır. Bu yazıda yazar: “Verilen derslerde: Savaş halinde bile Mehmetçiğin, düşmanın aman dileyenine dokunmadığını, yarasını sardığını, susuzuna su, acıkana ekmek verdiğini, halkına yardıma koştuğunu, hastasına ilaç ve güven götürdüğünü anlatıyordu. En göz yaşartıcı ve insan olmanın yüceliğini anlatan ise Türk askerinin Rum çocuklarını kucağına alarak sevmesi, okşaması ve ona güven sağlaması idi. Ama, Yunanlılar öyle mi yapmışlardı? Öyle mi yapıyorlardı?

Türkün bu insanlık dersinden sanıyoruz insanlar yararlanacaktır. Artık zayıfa, kadına, çocuğa dokunmanın kahramanlık olacağını, sinsi sinsi kötü emeller besleyerek ve imha çukurları kazarak hedefe varılamayacağını Yunanlı da öğrendi sanıyoruz.

Yalnız, dünya ulusları içinde eski emperyalistlerden bir ikisi gene anlayamamış görünüyor. Çünkü, Türkiye onlar gibi başka ülkeleri almak, sömürmek için kanını emmek için Kıbrıs'a çıkmadı. O, Kıbrıs'ta bulunan ve yıllarca yok edilmek için hakkında propaganda ve planlar uygulanan Türkleri yok edilmekten kurtarmak için, sonra Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin korunması, huzur içinde Türk ve Rum toplumlarının yaşama düzenini bozanlara dur deyip, yeni baştan ve daha sağlam temeller üzerine oturarak kurmak üzere gitmiştir. Kıbrıs'ta yaşayan tüm insanların güven içinde ve insan gibi yaşama haklarına kavuşması için, insanlık önderi olarak varmıştır.

Neden, bunu duymamazlıktan geliyorsunuz? Barış ve özgürlük simgesi Türk Hükümeti'nin Başbakanı Bülent Ecevit, davetsiz yanınıza gelip, büyüklenme, gururlanma diye akıl dışı bir davranışı olmadığını da göstererek Kıbrıs'taki görevinizi size hatırlatmadı mı? Barış için, birlikte görevimizi yapalım, Kıbrıs'ta kanayan vicdanları ezilen insanlık kurtulsun demedi mi?” demiştir.⁴²

I. Kıbrıs Barış Harekâtı Türkiye'nin garantörlük haklarından doğan hukuki bir yetki olarak görülürken II. Kıbrıs Barış Harekâtı adada bir toprak kazanma ve işgal olarak kabul edilmiştir. İşte bu nedenle II. Kıbrıs Barış Harekâtı ilkinin aksine dünya kamuoyunda Türkiye'nin aleyhine bir havanın doğmasına neden olmuştur. Yunanistan hesaba katılmaz ise ikinci harekâta en çok Sovyetler Birliği ve Amerika tepki göstermiştir. Bu gelişmeler üzerine 5 Şubat 1975 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye'ye silah ambargosu uygulamaya başlamıştır. Bu ambargoya Türkiye'nin cevabı, 13 Şubat 1975 tarihinde Kıbrıs Türk Federe Devleti'ni ilan etmek şeklinde olmuştur.⁴³

41 “Türk Silahlı Kuvvetleri Dün Saat 19.00 dan İtibaren Konsey'in Ateşkes Kararına Uydu”, *Devrim Gazetesi*, S. 4985, 17 Ağustos 1974.

42 Mehmet Sarı, *Devrim Gazetesi*, S. 4989, 21 Ağustos 1974.

43 Tosun, “Kıbrıs Meselesi”, s. 105.

Rum-Yunan ikilisinin Kıbrıs'ta ENOSİS'i hayata geçirmek için Kıbrıs Türk'ünü yok sayan uzlaşmaz tutumu karşısında Kıbrıs Türk Federe Meclisi, 15 Kasım 1983 tarihinde oy birliği ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni ilan etmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni ilk tanıyan ülke de Türkiye Cumhuriyeti olmuştur.⁴⁴

Sonuç

1571 yılında Türk idaresine katılan ve 1914 yılında Türk İdaresinden çıkarak İngiliz idaresine geçen Kıbrıs Adası, 1945 yılından itibaren adada yaşayan Rumların Yunanistan'a bağlanma isteği üzerine Türk dış politikasının ve Türk-Yunan anlaşmazlığının en önemli konularından birisi haline gelmiştir. 1954 yılında bu isteğin Birleşmiş Milletlere taşınması ve buradan Rumlar lehine karar çıkmaması üzerine, adada şiddet olayları artmıştır. Şüphesiz bu olayların en önemli faili, 1955 yılında kurulan EOKA terör örgütü olmuştur. Kıbrıs'taki olayların artması üzerine adada huzur ve barışı sağlamak için Yunanistan, Türkiye ve İngiltere Londra'da bir araya gelerek 16 Ağustos 1960 tarihinde Türk ve Rumlardan oluşan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasını sağlamışlardır. Ancak Rumların, Türklerin anayasal haklarını vermek istememesi ve adayı Yunanistan'a bağlama arzusu adada huzursuzluğu tekrar artırmıştır. İşte böyle bir ortamda Kıbrıs'ta bir darbe ile Rum lider Makarios devrilip yerine Türklere daha fazla düşmanlık besleyen Nikos Sampson getirilmiştir. İşte bu durum karşısında Türkiye, adadaki Türklerin haklarını korumak için önce İngiltere ile bir müzakere gerçekleştirmiş, ancak buradan bir sonuç alamayınca 15-16 Temmuz 1974 tarihleri arasında gerçekleşen I. Kıbrıs Barış Harekâtı yapmak zorunda kalmıştır. Bu dönemde Muğla'da yayınlanan tek gazete olan Devrim Gazetesi'nin hem Makarios'a yapılan askeri darbeyi hem de Türkiye'nin adaya gerçekleştirdiği I. Kıbrıs Barış Harekâtı'nı günü gününe takip ederek olayları Muğla halkına doğru ve güvenilir bir şekilde aktardığı görülmüştür. Hatta gazete, 16 Temmuz 1974 tarihli sayısında Rum lider Makarios'un darbe sonucu öldüğünü yazarken, 17 Temmuz 1974 tarihli sayısında haberini düzelterek Makarios'un ölmediğini ve darbeye karşı halkı direnişe davet ettiğini belirtilmiştir.

Aynı gazete, 17 Temmuz 1974 tarihinde Başbakan Bülent Ecevit'in Kıbrıs'ta barışçı bir çözüm amacıyla Londra'ya gittiğini, burada istenilen çözüm bulunamayınca 18 Temmuz 1974 tarihinde TBMM'nin Kıbrıs Meselesi gündemi ile toplanma kararı aldığını, 19 Temmuz 1974 tarihli sayısı ise TBMM'nin bir gün önce Kıbrıs gündemi ile toplandığını, toplantıda hükümet ve muhalefet partilerinin konu üzerine görüşlerini açık bir şekilde beyan ettiğini ancak Kıbrıs'a asker çıkarma kararının Başbakan Bülent Ecevit'in Londra'dan Ankara'ya dönüşü sonrası verileceğini belirtmiştir. Yani gazete hem hükümetin hem de TBMM'nin Kıbrıs konusunda attığı adımları günü gününe okuyucusuna aktarmaya çalışmıştır.

Devrim Gazetesi, Başbakan Bülent Ecevit'in Londra dönüşü önce Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk ile sonra da Bakanlar Kurulu ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin komuta kademesi ile görüştüğünden sonra 20 Temmuz 1974 sabahı askere Kıbrıs'a çıkarma yapma

44 A. Suat Bilge, *Ankara-Atina-Lefkoşa Üçgeni*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 1996, s. 84; Nurettin Türsan, *Yunan Sorunu*, Öz basım, Ankara, 1987, s. 372.

emri verdiğini ve bu çıkarmanın tamamen barışçıl amaçlarla yapıldığı için tüm dünya devletleri tarafından haklılıkla karşılandığını yazmıştır. Burada I. Kıbrıs Barış Harekâtı'nın hem devlet kurumları arasındaki geniş mutabakat sonrası gerçekleştiğini hem de bu konuda dünya devletlerinin haklı gerekçelerimizi kabul ettiğini görmekteyiz.

I. Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra Cenevre'de taraflar arasında yapılan barış görüşmelerinden bir sonuç çıkmayınca 15 Ağustos 1974 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri adaya ikinci bir harekât başlatmıştır. Bu harekât Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin kararı gereğince 16 Ağustos 1974 tarihinde sona ermiştir. Devrim Gazetesi bu konuyla ilgili olarak, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bu harekât sonucunda istenilen sınırlara ulaştığını ancak Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği gibi Batılı devletlerin bu harekâtı toprak kazanma amaçlı yapılan bir çıkarma olarak gördüğü için sert bir şekilde kınadığını yazmıştır.

1974 yılında gerçekleşen Kıbrıs Barış Harekâtı sonrası Yunanistan ve Kıbrıslı Rumların uzlaşmaz tutumu sonrası Türk tarafı adada 13 Şubat 1975 tarihinde Kıbrıs Türk Federe Devleti'ni ilan etmiş ve ardından da 15 Kasım 1983 tarihinde oy birliği ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni kurmuştur.

Kaynaklar

1. Gazeteler

“2. Cenevre Konferansı'nın Başarısızlıkla Sonuçlanması Üzerine Türk Ordusu Kıbrıs'ta Barış Harekâtını Tekrar Başlattı”, *Devrim Gazetesi*, S. 4983, 15 Ağustos 1974.

“Cenevre Barış Görüşmeleri Cuma Gününe Kaldı”, *Devrim Gazetesi*, S. 4963, 25 Temmuz 1974.

“Cenevre Görüşmeleri Devam Ediyor”, *Devrim Gazetesi*, S. 4965, 27 Temmuz 1974.

“Cenevre Konferansı Bugün Toplanıyor”, *Devrim Gazetesi*, S. 4976, 8 Ağustos 1974.

“Cenevre'de Birinci Etap Aşıldı ve Antlaşma İmzalandı. Ecevit'in Callaghan'ın Ültimatoma Tepkisi Sert Oldu: Türkiye Ültimatom Almaya Alışkın Değildir”, *Devrim Gazetesi*, S. 4969, 1 Ağustos 1974.

“Kıbrıs Barış Harekâtı'nda Kati Sonuca Gidiliyor, Birliklerimiz Coğrafi Federasyon Sınırını Tahakkuk Ettirdi”, *Devrim Gazetesi*, S. 4984, 16 Ağustos 1974.

“Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios'un Rum Ulusal Muhafız Gücü'nün Yaptığı Darbe Sonucu Öldürüldüğü Söyleniyor”, *Devrim Gazetesi*, S. 4955, 16 Temmuz 1974.

“Kıbrıs Sorunu Üzerine TBMM Bugün Olağanüstü Toplantı Yapacak”, *Devrim Gazetesi*, S. 4957, 18 Temmuz 1974.

“Olağanüstü Halde veya Seferde Halkın Önceden Alacağı Tedbirler ve Yapacağı İşler Hakkında Talimat”, *Devrim Gazetesi*, S. 4960, 22 Temmuz 1974.

“Önceki Gün Başlayan Kıbrıs Çıkarması Tam Başarıya Ulaştı”, *Devrim Gazetesi*, S. 4960, 22 Temmuz 1974.

“Sağ Olduğu Anlaşılan Makarios Kıbrıslı Rumları Cunta'ya Karşı Direnişe Çağırıldı”, *Devrim Gazetesi*, S. 4956, 17 Temmuz 1974.

“TBMM Dün Gizli Olarak Toplandı”, *Devrim Gazetesi*, S. 4958, 19 Temmuz 1974.

“Türk Silahlı Kuvvetleri Dün Saat 19.00 dan İtibaren Konsey’in Ateşkes Kararına Uydu”, *Devrim Gazetesi*, S. 4985, 17 Ağustos 1974.

“Türkiye, Yunanistan ve İngiltere Arasından Cenevre Görüşmeleri Başlıyor”, *Devrim Gazetesi*, S. 4962, 24 Temmuz 1974.

Devrim Gazetesi, S. 4959, 20 Temmuz 1974.

Devrim Gazetesi, S. 4961, 23 Temmuz 1974.

Sarı, Mehmet, “Kıbrıs Çıkartması Neden Sevindiriyor Türk’ü?”, *Devrim Gazetesi*, S. 4970, 2 Ağustos, 1974.

Sarı, Mehmet, *Devrim Gazetesi*, S. 4989, 21 Ağustos 1974.

Yalçın, Ömer, “Bir Zafer Sonrası”, *Devrim Gazetesi*, S. 4969, 1 Ağustos 1974.

2. Kitap ve Makaleler

Alasya, Fikret, “Türk Dünyasındaki Gelişmeler Işığında Tarihi Perspektiften Kıbrıs”, *Kıbrıs’ın Dünü-Bugünü Uluslararası Sempozyumu*, Gazi Mağusa, 28 Ekim-2 Kasım 1991, ss. 60-85.

Armaoğlu, Fahir, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, I: 1914-1980, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1992.

Bilge, A. Suat, *Ankara-Atina-Lefkoşa Üçgeni*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 1986.

Denктаş, Rauf Raif, *Onikiye Beş Kala Kıbrıs*, Lefkoşa, 1985.

Erdoğru, M.Akif, “Kıbrıs’ın Türkler Tarafından Fethi ve İlk İskan Teşebbüsü (1570-1571)”, *Kıbrıs’ın Dünü-Bugünü Uluslararası Sempozyumu*, Gazi Mağusa, 28 Ekim-2 Kasım 1991, ss. 40-55.

Gönlübol, Mehmet. vd., *Olaylarla Türk Dış Politikası*, I (1919-1973), Ankara, 1982.

İsmail, Sabahattin, *Kıbrıs Cumhuriyeti’nin Doğuşu-Çöküşü ve Unutulan Yıllar (1964-1974)*, KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları, Lefkoşa, 1992.

Karal, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, Cilt VIII, (Birinci Meşrutiyet ve İstibdat Devirleri (1876-1907)), TTK, Ankara, 1988.

Menekşe, Metin, “Berlin Konferansı Sonrasında Osmanlı-İngiliz İlişkilerinde Kıbrıs Meselesi (1878-1923)”, *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 6(12), s. 309-325.

Sonyel, Selahi, *Türk-Yunan Anlaşmazlığı*, Lefkoşa, 1985.

Tosun, Ramazan, “Kıbrıs Meselesi”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 10 (2001), ss. 95-106.

Türsan, Nurettin, *Yunan Sorunu*, Öz basım, Ankara, 1987.

EKLER
Ek-1

Devrim

HALKIN SESİDİR

19
TEMMUZ
1974

Kıbrıs Sorunu Üzerine TBMM Bugün Olağanüstü Toplantı Yapacak

Bu sabah saatlerinde TBMM'de yapılacak olağanüstü toplantıda Kıbrıs sorunu üzerine konuşulacaktır. Başbakan Ecevit'in de katılacağı toplantıda, Kıbrıs sorunu üzerine konuşulacaktır. Başbakan Ecevit'in de katılacağı toplantıda, Kıbrıs sorunu üzerine konuşulacaktır.

Başbakan Ecevit'in de katılacağı toplantıda, Kıbrıs sorunu üzerine konuşulacaktır. Başbakan Ecevit'in de katılacağı toplantıda, Kıbrıs sorunu üzerine konuşulacaktır.

1973 Mali yılında Muğla'da Kimler ne kadar vergi üdedi

Adı Soyadı	Ödendi Vergi TL
Abdullah Dündar	2400
Abdullah Dündar	1400
Abdullah Dündar	1000
Abdullah Dündar	1100
Abdullah Dündar	1200
Abdullah Dündar	1300
Abdullah Dündar	1400
Abdullah Dündar	1500
Abdullah Dündar	1600
Abdullah Dündar	1700
Abdullah Dündar	1800
Abdullah Dündar	1900
Abdullah Dündar	2000
Abdullah Dündar	2100
Abdullah Dündar	2200
Abdullah Dündar	2300
Abdullah Dündar	2400
Abdullah Dündar	2500
Abdullah Dündar	2600
Abdullah Dündar	2700
Abdullah Dündar	2800
Abdullah Dündar	2900
Abdullah Dündar	3000
Abdullah Dündar	3100
Abdullah Dündar	3200
Abdullah Dündar	3300
Abdullah Dündar	3400
Abdullah Dündar	3500
Abdullah Dündar	3600
Abdullah Dündar	3700
Abdullah Dündar	3800
Abdullah Dündar	3900
Abdullah Dündar	4000
Abdullah Dündar	4100
Abdullah Dündar	4200
Abdullah Dündar	4300
Abdullah Dündar	4400
Abdullah Dündar	4500
Abdullah Dündar	4600
Abdullah Dündar	4700
Abdullah Dündar	4800
Abdullah Dündar	4900
Abdullah Dündar	5000
Abdullah Dündar	5100
Abdullah Dündar	5200
Abdullah Dündar	5300
Abdullah Dündar	5400
Abdullah Dündar	5500
Abdullah Dündar	5600
Abdullah Dündar	5700
Abdullah Dündar	5800
Abdullah Dündar	5900
Abdullah Dündar	6000
Abdullah Dündar	6100
Abdullah Dündar	6200
Abdullah Dündar	6300
Abdullah Dündar	6400
Abdullah Dündar	6500
Abdullah Dündar	6600
Abdullah Dündar	6700
Abdullah Dündar	6800
Abdullah Dündar	6900
Abdullah Dündar	7000
Abdullah Dündar	7100
Abdullah Dündar	7200
Abdullah Dündar	7300
Abdullah Dündar	7400
Abdullah Dündar	7500
Abdullah Dündar	7600
Abdullah Dündar	7700
Abdullah Dündar	7800
Abdullah Dündar	7900
Abdullah Dündar	8000
Abdullah Dündar	8100
Abdullah Dündar	8200
Abdullah Dündar	8300
Abdullah Dündar	8400
Abdullah Dündar	8500
Abdullah Dündar	8600
Abdullah Dündar	8700
Abdullah Dündar	8800
Abdullah Dündar	8900
Abdullah Dündar	9000
Abdullah Dündar	9100
Abdullah Dündar	9200
Abdullah Dündar	9300
Abdullah Dündar	9400
Abdullah Dündar	9500
Abdullah Dündar	9600
Abdullah Dündar	9700
Abdullah Dündar	9800
Abdullah Dündar	9900
Abdullah Dündar	10000

Başbakan Ecevit Dün Londra'ya gitti

Başbakan Ecevit dün Londra'ya gitti. Başbakan Ecevit'in de katılacağı toplantıda, Kıbrıs sorunu üzerine konuşulacaktır.

Kırcağız kooperatifle kalkınacak!

Kırcağız kooperatifiyle kalkınacak! Kırcağız kooperatifiyle kalkınacak! Kırcağız kooperatifiyle kalkınacak!

Duyuru
MÜSLAMAN TÜRKİZEİN TARİHİ İZLENİMLERİNİ HUSİNDİ AYÇİÇEK FİYAKINDA GAZETEMİZDE

Ek-2

Devrim

HALKIN SESİDİR

KANUNİ
A. ÖZGÜR
KURUCULUĞUNDA
M. KAZI ÖZGÜR
Yönetim Kurulu Başkanı
Yayın Kurulu Başkanı
Yayın Kurulu Üyesi

20
TEMMUZ
1974
CUMARTESİ

Ula ve Ortaca'da lise, Günlükbaşı'nda Ortaokul açılıyor

İlçe merkezinde bulunan Ula ve Ortaca'da lise, Günlükbaşı'nda ortaokul açılıyor. Eğitim bakanlığı tarafından hazırlanan kararname ile ilçe merkezinde bulunan Ula ve Ortaca'da lise, Günlükbaşı'nda ortaokul açılıyor.

Muğla'nın Turizm Tarihi

— NİHAZ AYDOĞDU —

16 Eylül 1974 tarihinde...

1910 yılında...

1915 yılında...

1920 yılında...

1925 yılında...

1930 yılında...

1935 yılında...

1940 yılında...

1945 yılında...

1950 yılında...

1955 yılında...

1960 yılında...

1965 yılında...

1970 yılında...

TBMM, bugünkü gizli oturumunda Kıbrıs konusunu karara bağlayacak

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Fırlarlar devam ediyor

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Emperyalizme karşı Ulusal Cephe

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

Ulusal Cephe, dün hava saldırıları hakkında karar aldı.

— Yazımız —

Ek-3

Devrim

HALKIN SESİDİR

24
TEMMUZ
1974

HAZİRAN

24
TEMMUZ
1974

HAZİRAN

Ateskesin yürürlüğe girmesinden sonra

Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında bugün Cenevre'de görüşmelere başlanıyor

Ateskesin yürürlüğe girmesinden sonra Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında bugün Cenevre'de görüşmelere başlanıyor. Görüşmelerin amacı, Kıbrıs adasının statüsünü belirlemek ve barışın sağlanmasıdır. Görüşmelerin başkanı, İngiltere Dışişleri Bakanı James Callaghan olacaktır.

Gazetemizin önderliğinde açılan Türk Hava ve Deniz Kuvvetlerine Yardım Kampanyası büyük ilgi gördü

Topraksu'da memur Sabahattin Uylaş, Türk Hava Kuvvetleri Güçlendirme Vakfına 300 bin liralık arsa bağışladı

Topraksu'da memur Sabahattin Uylaş, Türk Hava Kuvvetleri Güçlendirme Vakfına 300 bin liralık arsa bağışladı. Bu bağış, kampanyanın başarısını göstermektedir. Vakfın amacı, Türk Hava ve Deniz Kuvvetlerini güçlendirmektir.

Valinin önemli bildirisi

Olaganüstü halde veya seferde halkın önceden olacağı tedbirler ve yapacağı işler hakkında talimat

Valinin önemli bildirisi olaganüstü halde veya seferde halkın önceden olacağı tedbirler ve yapacağı işler hakkında talimat. Talimatın amacı, halkın güvenliğini sağlamak ve acil durumlarda gereken işleri yerine getirmesidir.

Çağdaş Metal-İş Sendikasının 300 üyesi bir günlük yevmiyelerini Hava ve Deniz Kuvvetleri Vakfına bağışlıyorlar

Çağdaş Metal-İş Sendikasının 300 üyesi bir günlük yevmiyelerini Hava ve Deniz Kuvvetleri Vakfına bağışlıyorlar. Bu bağış, kampanyanın başarısını göstermektedir.

Muğla Türk Hava ve Deniz Kuvvetlerine Yardım Kampanyasına bağışta bulunanlar

Adı Soyadı	Bağış tutarı (TL)
Bakiye Kaya	100
Ömer Kaya	20
Aliyevler Ö.	20
Hüseyin Kaya	25
Mehmet Sudaş	25
Mehmet Kaya-Mehmet Duman	45
Mehmet Dural	30
ve İsmail Ayda	30
Ali Çelik	30
Ali Dural	30
Ali Dural	30
Paris Hacı	30
Hüseyin Kaya	30
Mehmet Güneş-Tabii Şenel	15.70
30	30
Hüseyin Kaya	30
Abdülhalim	250
Hamdi Güneş	100
Hüseyin Dural	100
Mehmet Ali Taşkın	50
Hüseyin Kaya	100
Ali Hacı	30
Ali Hacı	30

Devrim 4'de

Ek-4

Muğla merkezinde Hava ve Deniz Kuvvetlerine yapılan bağış 500 bin lirayı geçti

Karayolları işçileri 3'er yövmiyelerini, AK-TUR personeli de 1'er yövmiyelerini kampanyaya bağışlama kararı aldılar

Muğla Hava Kuvvetleri Komutanlığı ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığı tarafından düzenlenen kampanyaya katılanlar, toplamda 500 bin liranın üzerinde bağış topladılar. Karayolları işçileri 3'er yövmiyelerini, AK-TUR personeli de 1'er yövmiyelerini kampanyaya bağışlama kararı aldılar.

Toplamda 500 bin liranın üzerinde bağış toplandı. Karayolları işçileri 3'er yövmiyelerini, AK-TUR personeli de 1'er yövmiyelerini kampanyaya bağışlama kararı aldılar.

Kampanyaya katılanlar, toplamda 500 bin liranın üzerinde bağış topladılar. Karayolları işçileri 3'er yövmiyelerini, AK-TUR personeli de 1'er yövmiyelerini kampanyaya bağışlama kararı aldılar.

Toplamda 500 bin liranın üzerinde bağış toplandı. Karayolları işçileri 3'er yövmiyelerini, AK-TUR personeli de 1'er yövmiyelerini kampanyaya bağışlama kararı aldılar.

Balkanların türküsü

Tuna bulguru akşamın zoruyla lezzetli.
Akşamın yemeği tarifiyle ilgili.
Böyle dergenlerdir, işte bir.
Etiyopya'da el yapımı bambuk.
Kuvvetler.
Dünya ülkelerinde birçok kez.
Sırasıyla, 1974 yılı.
Dünya ülkelerinde birçok kez.
Sırasıyla, 1974 yılı.
Dünya ülkelerinde birçok kez.
Sırasıyla, 1974 yılı.

Muğla'nın Turizm Tarihi

— İsmail AYDÖKÇE —
Marmaris (Phocis)

Marmaris (Phocis) Muğla'nın turizm tarihi.
Marmaris (Phocis) Muğla'nın turizm tarihi.
Marmaris (Phocis) Muğla'nın turizm tarihi.

Marmaris (Phocis) Muğla'nın turizm tarihi.
Marmaris (Phocis) Muğla'nın turizm tarihi.
Marmaris (Phocis) Muğla'nın turizm tarihi.

Gazetemizin önderliğinde açılan Türk Hava ve Deniz Kuvvetlerine Yardım Kampanyası büyük ilgi gördü

Topraksu'da memur Sabahattin Uylaş, Türk Hava Kuvvetleri Güçlendirme Vakfına 300 bin liralık arsa bağışladı

Muğla Türk Hava ve Deniz Kuvvetlerine Yardım Kampanyasına bağışta bulunanlar

Adı Soyadı	Bağış miktarı
Reşat Akın	500 —
Mehmet Başar	10 —
Muğla Öğretmenevi Derneği	1.000 —
Tok-Der Muğla Şubesi	100 —
Mehmet Şahin	100 —
Zülfü Çelik	100 —
Ayfer Karde	50 —
Gökhan Güler	50 —
Yusuf Ömer Yılmaz	1.000 —
Hakan Yıldırım	100 —
Necdetin Özal (Emekli Mülkiyeli)	100 —
Niyazi Özal (Defterdar)	100 —
Mehmet Çelebi	10 —
Ahmet Bay	10 —
Şadi Şahin	10 —
Ömer Başar	10 —
Fatih Ögret	10 —
Erol Kemer	10 —
İsmail Ulaş	10 —
Ömer İsmail, İrfan Kurt ve	10 —
Mehmet İsmail	10 —
Salih Akın	10 —
Ali Seyitoğlu	10 —

Devrim 4'de

Ek-5

15
Ağustos
1974

Devrim
HALKIN SESİDİR

2. Cenevre Konferansı'nın başarısızlıkla sona ermesi üzerine
Türk Ordusu Kıbrıs'ta Barış Harekatı'nı tekrar başlattı
Antalya'da da sıkı yönetim ilân ediliyor, 14 ildeki sıkı yönetim 2 ay uzatılacak

Hürriyetin Bedeli
Ölüm de bir şey mi? Ölümün bilene!
Gemiye binen kapaklılar ayar,
Sırtlarında iyim kükürler ağır ağır,
İyon gülmeye çıkıyor!

Ölüm de bir şey mi? Ölümün bilene!
Yapılan aygıtların deli deli,
Küçük yarıklarından süzülür,
Mayınların ötekiler dibine.

Hürriyetin bedeli kaandır!
Ama sen, sen ayar,
Parmakların delip derinden süzülür,
Ölüm de bir şey mi? Ölümün bilene!

A. E. ERSOY

Münakaşa ettiği adamı balta ile yaraladı
Merkur Derya köyü Yarıkkaya Köyü'nden Hasan Arslan (35) geçti önceki Pazartesi günü saat 12.00 saatlerinde münakaşa ederken Arslan'ın (35) balta ile yaralandığı öğrenildi. İhbarın üzerine...

Yazısız

